

Nasjonal satsing på kunstig intelligens (KI-milliarden)

Forskningsutvalget

21-02-2024

Forskningsatsingen fra regjeringen vil ha tre hovedspor:

- Forskning om konsekvenser av kunstig intelligens og annen digital teknologi for samfunnet. Sentrale temaer vil være demokrati, tillit, etikk, økonomi, rettssikkerhet, lovreguleringer, personvern, undervisning og læring, kunst og kultur.
- Digitale teknologier som forskningsområde i seg selv, altså forskning på blant annet kunstig intelligens, digital sikkerhet, neste generasjon IKT, nye sensorer og kvanteteknologi.
- Forskning på hvordan digitale teknologier kan brukes til innovasjon i næringslivet og offentlig sektor og hvordan kunstig intelligens kan brukes i forskningen på mange ulike fagområder.

Saksfremlegg

Sak S 07/24: «KI for tillit og bærekraft» - KI-milliardens ramme og retning – 2. behandling

Til

Styret

Ansvarlig Direktør

Anne Kjersti Fahlvik

Saksbehandler

Hilde Erlandsen

Vedlegg

1. Ekspertgruppens andre rapport
2. Skjematisk oversikt den samlede KI-porteføljen

Fra

Adm.dir.

Konsekvenssporet

- Oppdragsgiver har særlig forventninger om at innsatsen gir fotavtrykk faglig, for nytt samarbeid, og samfunnsmessig.
- Det har vært lite forskningsmidler på feltet, også fra EU, og det er fragmentert nasjonal innsats i dag.
- Samspill mellom en rekke fag og disipliner, også slike som i mindre grad har vært involvert i KI, er nødvendig.
- Sporet kan spille på mange sterke fagmiljøer i en rekke institusjoner.
- Sporet må involvere en stor bredde av interessenter og brukere.
- Sporet er nasjonalt viktig, og dette er også et område der Norge kan ta internasjonale posisjoner.

Potensialene i konsekvenssporet er store, og en konsentrert, koordinert og tverrfaglig senterinnretting, og en mekanisme for å koble disse for å bidra til institusjonelt samarbeid, forskerskole, formidling mm kan adressere disse. Disse KI-sentrene må ha tyngdepunkt innenfor samfunnsansvarlig, etisk, juridisk, tillitsfull og humansentrisk KI, ha et bredt samfunns- og kulturperspektiv med en faglig bredde innenfor humaniora og samfunnsvitenskap og ha kobling til teknologier og anvendelser/innovasjon. En to-trinnprosess frem til sentertildeling er nødvendig for at aktørene får tid og rom for å bygge konsortier

Teknologisporet

- Sporet er gjennom bl.a. IKT-satsingen bygget opp over flere år, og det er i dag mange norske fagmiljøer, og godt internasjonalt samarbeid på feltet.
- Det er store behov og kapasitetsutfordringer i alle sektorer, og behov for samspill mellom akademia, næringsliv og offentlig sektor, også internasjonalt.
- Involvering av humanistiske og samfunnsvitenskapelige miljøer utvikles stadig.
- Spesielt stort behov for å bygge og utvikle feltet digital sikkerhet, og det er begrenset norsk aktivitet innenfor kvanteteknologi.
- Aktørspekteret er stort; akademia, næringsliv, offentlig sektor, og i fra en rekke samfunns- og næringsområder.
- Sporet må sees i sammenheng med øvrige relevante teknologimidler i den samlede KI-porteføljen.
- Sporet er viktig for nasjonal innsikt, kunnskapsberedskap og verdiskaping.

Innrettingen av teknologisporet må sees i sammenheng med dagens KI-portefølje og den øvrige IKT-satsingen. De teknologiske KI-sentrene må ha tyngdepunkt innenfor en eller flere digitale teknologier, og inkludere konsekvensaspekter. Sentrene vil adressere kapasitetsutfordringen, sektorsamspill og internasjonale samarbeid. Det må gis rom for kreativitet og risiko i planer og gjennomføring pga dynamikken i raskt utviklede teknologier som stadig gir nye faglige innsikter og anvedelsesmuligheter.

Innovasjonssporet

- Det er en stor og økende KI-innsats i de næringsrettede ordningene, mest ved at KI tas i bruk i stadig flere bedrifter, verdikjeder og domener. Innsatsen må dreies mot å utvikle og innovere gjennom KI for å ta internasjonale markedsposisjoner.
- Den er begrenset KI-innovasjonsinnsats i offentlig sektor-ordningene, men betydelig potensial.
- Datasett med kvalitet gir store innovasjonsmuligheter for privat og offentlig sektor.
- Aktørspekteret er stort og samspill mellom akademia, næringsliv og offentlig sektor er nødvendig. Mulighetene ligger i koblingen mellom KI-faglig innsikt og domeneinnsikt.
- Forsknings- og innovasjonsprosessene endres av KI, og det er behov for forskningsbasert kunnskap om hvordan KI påvirker forsknings-, innovasjons- og verdiskapingsløp.
- Den internasjonale utviklingen har høyt tempo, og internasjonalt samarbeid og nettverk er vesentlig.

Innrettingen av innovasjonssporet må sees i sammenheng med dagens KI-portefølje og den øvrige porteføljen av nærings- og offentligsektorrettet innsats. Innovasjons-KI-sentrene må være utfordringsdrevet, gjerne datasettbasert, ha reelt samspill mellom sektorer i verdikjeder, inkludere konsekvensaspekter og ha tydelig mål om at forskningen tas i bruk. Sentrene vil adressere kapasitetsutfordringen, sektorsamspill og internasjonale samarbeid, og må gis rom for høy risiko, dynamikk og agilitet for å gripe muligheter som oppstår i takt med internasjonal utvikling eller nye behov. Porteføljestyret for muliggjørende teknologier vil kunne se teknologi- og innovasjonssporet opp mot dagens portefølje av teknologi og innovasjonsaktivitet. KI-sentre innenfor teknologi- og innovasjonssporet vil kunne ha likhetstrekk med Sentre for forskningsdrevet innovasjon (SFI, som er den generiske versjonen av FME). SFI-utlysningen med søknadsfrist i september 2024 kan benyttes også for KI-sentre. Dette vil forenkle for søkermiljøene og også for administrasjonen

Sak S 07/24

Vedtak:

Kunstig intelligens for tillit og bærekraft

Styret viser til oppdrag om kunstig intelligens fra Kunnskapsdepartementet. Dette er et solid tilskudd til den eksisterende portefølje innen kunstig intelligens i Forskningsrådet. Innretningen av "KI-milliarden" vil komplementere annen løpende aktivitet på feltet.

Styret ber Porteføljestyret for muliggjørende teknologier ta med seg følgende føringer i arbeidet:

- KI-milliarden skal i hovedsak innrettes som utfordringsrettede sentre for kunstig intelligens.*
- Det skal utlyses 4-6 femårige, tverrfaglige og tverrsektorielle KI-sentre innenfor en ramme på 850 mill. kroner. Sentrene kan ha ulik størrelse.*
- Disponering av resterende midler kan for eksempel omfatte forskerskole, internasjonalt samarbeid og koordinering.*
- Alle de tre sporene i oppdraget skal ivaretas i sentrene.*

Styret ber administrasjonen og porteføljestyret identifisere muligheter for supplerende finansiering av sentrene og av satsingen.

Styret ber administrasjonen foreslå mekanismer for koordinering, dialog, nasjonal og internasjonal synlighet av norsk KI-forskning og -innovasjon, og legge dette frem for Styret medio 2024.